

PERE LAHENDUSRING
Family Group Conference Estonia

Käsiraamat praktikule

Käsiraamat praktikule

Oktoober 2021

Esmatrükk ilmus 2020. aastal.

Käsiraamatu koostajad: NICHOLAS CRIPPA (NC Consultancy)
ANNIKI LAI, ELO LÄTTEMÄGI, LEENA MASING (Ennetustegevuse Keskus)

Käsiraamatut on uuendatud 2024. aastal SoM strateegilise partnerluse projekt "Koostöös laste ja perede heaks!" toel. Käsiraamatu uuendamisse andsid oma panuse LEENA MASING (Ennetustegevuse Keskus), KARIN KIILASPÄ, MARELLE VALLIMÄE, MOONIKA KOPPEL, PIRET PÄLL, RIIN REINPALU, VIRVE OJASOO.

Käsiraamat koostati Sotsiaalministeeriumi strateegilise partnerluse projekti „Koostöös laste ja perede heaks” ja Norra finantsmehhanismide projekti „Pere lahendusringi meetodi arendamine ja rakendamine taastava õiguse lähenemisena” raames.

Sisukord

Sissejuhatus	5
Põhimõtted	5
Teadusuuringud	6
Eesti seadusandlus	7
Pere lahendusringi protsess	8
Pere lahendusringi rakendamise eesmärgid Eestis	9
PLR teenuse standardid	9
Pere suunamine PLR-i	10
Pere lahendusringi koordinaator	12
Pere olukorrast ülevaate saamise koosolek	12
Lapsevanemate / lapse hooldajate kaasamine	12
Perevõrgustiku liikmete külastamine ja erandid	13
Lapse soovid ja tunded	14
Pere lahendusringi koosolek ja selle etapid	14
Pere tegevusplaani läbivaatamine	17
PLR protsessi lõpetamine	17
Teiste spetsialistide ja ametkondade osalus PLR-s	17
Tehnoloogia kasutamine PLR läbiviimisel	18
PLR koordinaatorite supervisioon	19
Vormid ja lisamaterjalid	21
SUUNAMISVORM	22
VORM „Pere olukorra ülevaade“	24
VORM „Meie pere plaan“	25
PARIMATE KÜSIMUSTE NÄITED	27
SEOTUSSUHETE KAARDISTAMISE TÖÖRIIST	29
Supervisioon	30
SUPERVISIOONI VORM	32

Sissejuhatus

Iga perekond on unikaalne oma väärtusbaasi, kultuuri, isiksuste, dünaamika ja ajaloo. „Pere Lahendusring“ (PLR) rakendab pere enda oskusi, tugevusi ja teadmisi probleemide lahendamisel. Pere enda ekspertiisi ja aktiivse osaluse kasutamine PLR protsessis aitab kaasa suurema võimutasakaalu saavutamisele ametkondade ja pere poolt kogetu vahel. PLR oluline tugevus seisneb selles, et lapsel või noorel on võimalus osaleda lahendusringis ning olla kaasatud endaga seotud plaanide tegemisel.

„Pere Lahendusringi“ meetod töötati välja 1989.aastal Uus-Meremaal peale seda, kui põlisrahvad tundsid muret, et lastekaitse poolt tehtavates otsustes ei osata arvestada maoori kultuuri eripäradega laste kasvatamisel.

Mis on „Pere Lahendusring“ (PLR)?

„Pere Lahendusring“ on otsuste tegemise koosolek, kus lapse laiendatud perevõrgustik tuleb kokku ja teeb tegevusplaani lapse edasise elukorralduse osas. Tegevusplaani peab tagama lapse turvalisuse ja toetama tema heaolu.

Taastava õiguse lähenemiste hulka kuuluv pere lahendusring (ingl *family group conference*) on ennetav perepõhine lühisekkumine, mis võimestab perekonda ning annab perele ja tema tugivõrgustikule tagasi põhivastutuse positiivsete muutuste ellu kutsumise eest pere elus, et ennetada peres probleemide süvenemist ja taastada peresuhteid.

PLR kasulikkus

Lahendusringis osalemine annab võimaluse perel teha teadlikke otsuseid oma laste heaolu ja hoolduse tagamiseks koos laiendatud perevõrgustiku liikmetega. See protsess põhineb uskumusel, et kui perele anda ressursid, informatsioon ja mõjuvõim, on nad võimelised tegema turvalisi ja sobivaid laste heaolu toetavaid otsuseid.

PLR võimaldab muutusete loomist läbi kolme põhiteguri:

- Perevõrgustiku olemasolu – muudatuste elluviimine on lihtsam, kui protsessi ja tegevusplaani koostamisse kaasatakse tunnistajaid. Lisaks on oluline, et need tunnistajad on inimesed, kes on osa pere igapäevaelu võrgustikust, mitte ametkondade esindajad.
- Mõistmine – protsess võimaldab asjadest ühtemoodi arusaamist ning vajalik info ja teadmised on kõigile kättesaadavad
- Integratsioon – PLR aitab koondada erinevat lapse/pere kohta käivat teavet ja seetõttu loob ning toetab integreeritud lähenemist. Võimalus on siduda omavahel erinevaid olukordi ja tuua kokku inimesi, kes on üksteist siiani vältinud ning korraldada näost-näkku kohtumist.

Põhimõtted

„Pere Lahendusringi“ uuenduslik kontseptsioon lahkneb traditsioonilisest lastekaitse otsustusmudelist, mille puhul tuginetakse eeskätt spetsialistide ekspertteadmistele ja -oskustele ning üsna keerukale professionaalsele kontekstile. PLR on tugevuspõhine lähenemine ja selle aluseks on järgmised põhimõtted:

- Lapse huvid on esmatähtsad – nende arvamused, tunded ja lahendused on sama väärtuslikud kui täiskasvanute omad.
- Arutelu keskmesse pannakse eeskätt probleem, mitte inimene – PLR-d tegelevad kahjustava käitumise järelmõjudega ning on koostööd soodustava, modereeritud protsessiga, mille fookus on olukorra lahendamisel ja edasise kahju ennetamisel kui kellegi süüdistamisel.

- Partnerlus peredega – PLR-d loovad partnerlussuhteid perede, kogukondade ja ametiasutuste vahel. Keskendudes pigem pere tugevustele kui puudujääkidele, võimaldab see kõigil osapooltel panustada oma olemasolevate teadmiste ja ressursidega lapse turvalisuse ja heaolu tagamiseks ning võtta vastutust olukorra lahendamise eest.
- Ringi laiendamine – lahenduste leidmise ning otsustusprotsessi kutsutakse need inimesed, kellel on jagada kasulikku infot, kes armastavad last ning hoolivad temast ja/või loodetud tulemustest.
- Perekonna võimestamine vastutuse võtmiseks – PLR nihutab traditsioonilisi võimusuhteid nii, et pered osalevad varasemast aktiivsemalt lahenduste leidmisel ja otsuste tegemisel. Jagatakse infot ning pered võtavad vastutust oma liikmete ja laste heaolu ning turvalisuse eest.
- Perekonna kultuuritausta arvestav praktika – PLR-d lähtuvad ja on kujundatud perekonna ja kogukonna kultuurimudelite järgi.

Teadusuuringud

Pere lahendusringide kasutamise tõhususe kohta on läbi viidud hulgaliselt kaalukaid teadusuuringuid. PLRi kohta on tehtud maailmas mitmeid uuringuid (Pennell ja Burford 2000, Merkel-Holguin 2003, Holland jt 2005, Marsh 2013, Metze jt 2015, Mitchell 2018), kus on PLRi rakendamise tulemustena toodud välja osalenud perede kõrge rahulolu; pereliikmete lähendamise ja positiivsete peresidemete tugevdamise; laste turvalisuse tagamise turvaplaani väljatöötamise kaudu; parema koostöö perekondade ja spetsialistide vahel. Dr Mary Mitchell uurimistöö tulemused näitasid, et PLR läbiviimine võib muuta / ümber kujundada pereliikmete ja sotsiaaltöötajate vahelisi negatiivseid hoiakuid ning tasakaalustada nendevahelist võimusuhet positiivse koostöökogemuse saamise kaudu. Pereliikmed ja spetsialistid pidasid seetõttu PLR-i erinevaks teistest sotsiaaltöö meetmetest.

PLR aitab ümber kujundada võimusuhte dünaamikat ametkondade ja perede vahel:

- Rakendab lahenduste otsimisel laiahaardelist vaadet perekonna ja selle laiendatud lähivõrgustiku osas;
- Avab dialoogi kõigi PLR osalistega;
- Kaasab last otsuste tegemisse;
- Tagab, et PLR koosoleku kava määravad peamiselt pereliikmed;
- Tunnustab perekondade tugevusi ja võimekusi (nii laiendatud pereliikmete kui spetsialistide poolt);
- Pakub perele võimaluse näha kõigi pereliikmete tugevaid külgi ja nende panust lahenduste leidmisse olukordades, mis on sageli väga isiklikud ja keerulised.

Rohkem infot Mary Mitchell teadustöö kohta võib leida siit:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cfs.12676>

McKenzie (2002) kasutas „Pere Lahendusringi“ Hampshire projektis taastava õiguse lähenemisena ning leidis, et pered tundsid end võimestatuna sellistes alaealiste õigusrikkujate kohtlemise protsessides, mis varasemalt olid tüüpiliselt mõjunud jõuetukstegevalt.

Mutter jt (2008) käsitles PLR kasutamist taastava õiguse praktikates ning rõhutas „pere privaataja“ elemendi olulisust, mis sageli teiste sekkumiste puhul on puudu. Henry jt (2014) viisid läbi juhtumiuuringu ning tuvastasid, et sellised lähenemised töös noorte ja peredega, mis hõlmavad endas nii kontrolli (vastutustundlikkus) kui hoolitsust (heaolu), vähendavad suurema tõenäosusega korduvaid suunamisi/korduvõigusrikkumisi.

Eesti seadusandlus

Eesti seadusandlus pakub tugeva ja piisava aluse pere lahendusringide läbiviimiseks. Seda nii lapse õiguste rakendamise ja heaolu toetamise põhimõtete kui vanemale seatud kohustuste ja vastutuste, äärmisel vajadusel ka sanktsioonide, sätestamise kaudu. Peamised õigusaktid, mis reguleerivad lapse õigusi; erinevate osapoolte õigusi, kohustusi ja vastutusi lapse heaolu tagamisel; on lastekaitseseadus, perekonnaseadus ja ÜRO lapse õiguste konventsioon.

Tänase Eesti laste- ja perepoliitikas on seatud rõhuasetus laste igakülgse arengu ja heaolu toetamisele ja probleemide ennetamisele. Lapse perest eraldamine peab olema vaid äärmuslik meede, kui see osutub vältimatuks, tuleb eelistada perepõhist asendushooldust.

Alljärgnevalt on toodud olulisemad sätted seadustest, mida on kasulik teada PLR meetodi arendamisel omavalitsustes ja kasutamisel peresid toetava ning võimestava meetmena.

LAPSE HEAOLU TAGAMISE PÕHIMÕTTED JA VANEMA VASTUTUS

Lastekaitseseadus § 5 Lapse õiguste ja heaolu tagamise põhimõtted

(3) kõigis lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid.

(4) igal lapsel on õigus iseseisvaks seisukohavõtuks kõigis teda puudutavates küsimustes ning õigus väljendada oma vaateid.

Lastekaitseseadus § 6 Ennetamine

(1) Lapse õiguste ja heaolu tagamiseks tuleb ennetada lapse heaolu ja arengut ohustavaid riske.

(2) Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutused peavad vastavalt võimalustele arendama välja meetmed lapse abivajaduse ennetamiseks ning olemasolevate probleemide vähendamiseks. Meetmed peavad lähtuma lapse vajadustest, toetama lapse ja teda kasvatavate isikute suhteid ja sotsiaalset toimetulekut ning olema kättesaadavad, õigeaegsed, tulemuslikud ja pikaajalise positiivse mõjuga.

Lastekaitseseadus § 7 Lapsevanema ja last kasvatava isiku vastutus

(1) Lapse arengu ja kasvu loomulikuks keskkonnaks on perekond. Esmane vastutus lapse õiguste ja heaolu tagamise eest on lapsevanemal või last kasvataval isikul.

(2) Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutused ja nende ametiisikud peavad vastavalt oma pädevusele toetama lapsevanemat või last kasvatavat isikut lapse õiguste ja heaolu tagamisel.

Lastekaitseseadus § 22 Last kasvatava isiku ja lapsega töötava isiku kohustused

(3) Last kasvatav isik ja lapsega töötav isik on kohustatud lapse abivajaduse ilmnemisel otsima abi ja vajaduse korral tegema koostööd lastekaitsetöötaja või teiste lapsega töötavate isikutega.

JUHTUMIKORRALDUSE PÕHIMÕTE LASTEKAITSETÖÖS

Lastekaitseseadus § 29 Abivajavale lapsele abi osutamine

(1) Abivajavale lapsele abi osutamine on lapse heaolu toetava meetme kohaldamine viisil, mis parandab lapse ja last kasvatava isiku vahelisi suhteid.

(3) Kohaliku omavalitsuse üksus peab kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule.

(5) Kohaliku omavalitsuse üksus peab abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti.

Sotsiaalhoolekandeseadus § 9 Abi andmine juhtumikorralduse põhimõttel

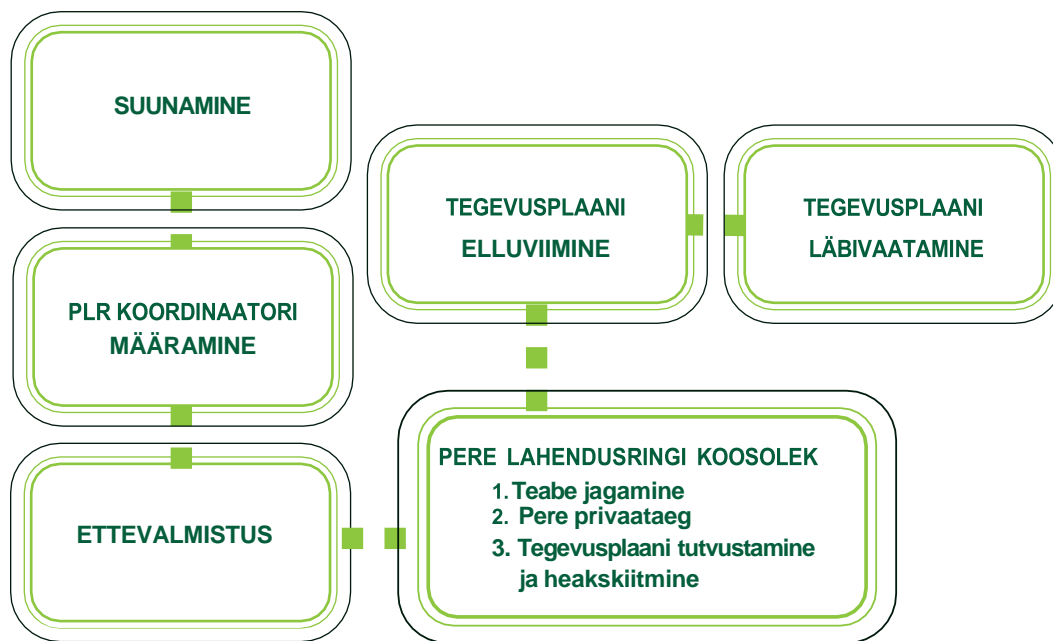
Säte sisaldab:(2-1) juhtumiplaani ettevalmistamist ja tegevuste ajakava koordineerimist kõigi seotud osapooltega.

NB! Oluline on silmas pidada, et pere lahendusring on erinev lastekaitsetöötaja poolt läbi viidavast juhtumikorralduslikust protsessist – PLR on pere enda poolt juhitud (PLR koordinaatori poolt toetatuna) lahenduste leidmise ja otsuste tegemise protsess, juhtumikorraldus on sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate ametkondlik töömeetod. Pere poolt lahendusringis tehtud tegevusplaan on aga väga heaks täienduseks lastekaitsetöötaja poolt koostatud juhtumiplaanile ning protsessis toetutakse ka lastekaitsetöötaja poolt kogutud informatsioonile.

ÜRO LAPSE ÕIGUSTE KONVENTSIOON (1991)

Lapse õiguste konventsioon prioritseerib lapse õigust kasvada perekonnas; see toetab PLR filosoofiat, millega soovitakse kasutada kõiki võimalusi pereliikmete ja sõprade poolse toetuse saamiseks. Konventsioon rõhutab samuti lapse õigust olla ära kuulatud: PLR keskne fookus on alati lapse ja noore soovidel ning tunnetel austades nende taustsüsteemi ja kultuuri.

Pere lahendusringi protsess

PERE LAHENDUSRINGI KASULIKKUS

Uuringutega on tõestatud, et PLRi rakendamisel on sellised tulemused:

- Laiendatud perevõrgustiku liikmed tulevad raskustes olevatele lapsevanematele appi ja võtavad vajaduse korral ka vastutuse lapse hooldamise eest (juhul, kui laps ei saa jääda oma vanemate juurde ja tuleb nendest eraldada);
- Isade ja isapoolsete sugulaste kaasamine on PLR kaudu tõhusam kui muude olemasolevate seadusjärgsete meetmete kasutamisel;
- Laste arvamus on ära kuulatud ja laps on saanud aktiivselt osaleda otsuste tegemisel;
- Paraneb riskis olevate laste heaolu;
- PLR on kulutõhus, sest aitab ennetada laste perest eraldamist ja asendushooldusele paigutamist.

Pere lahendusringi rakendamise eesmärgid Eestis

Põhieesmärk Eestis „Pere Lahendusringi“ tutvustamisel ja arendamisel on pakkuda kohalikele omavalitsustele võimalust laiendada lastega perede tugiteenuste ringi uue, tõhusa ja innovatiivse meetodi abil.

„Pere Lahendusringi“ kasutusele võtmisel Eestis on oluliseks sooviks toetada peresid raskuste ilmnemisel võimalikult varakult, et vältida probleemide süvenemist ja negatiivseid tagajärgi lastele.

KASUTUSALAD PERE LAHENDUSRINGIDE LÄBIVIIMISEKS:

- Spetsialistide ja asutuste (lastekaitsetöötaja, lasteaed, kool, perearst jne) poolt märgatud laste murekohtade ja probleemide varajane lahendamine, et tagada laste heaolu ja turvalisus;
- Töö peredega, kelle probleemide jätkumine ja süvenemine võib viia lapse perest eraldamiseni;
- Konkreetsete plaanide tegemine, kuidas tagada perest eraldatud lapse hooldamine perevõrgustiku poolt ning toetada asendushooldusele paigutatud laste suhtlemist oma päritolupere ja sugulastega.

PLR teenuse standardid

- Põhifookus peab olema PLR subjektiks oleval lapsel/noorel ja tema vajadustel.
- Lastel on õigus väljendada oma vaateid ja olla ära kuulatud (ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikkel 12) ning saada selleks vajalikku toetust, sh võimaldades vajadusel talle esindaja.
- PLR teenuse puhul tuleb arvestada pere vajadustega, sh soolised, rassilised, teovõimega seotud, kultuurilised, etnilised, seksuaalse enesemääratluse, keele ja usuga seotud vajadused.
- PLR teenus austab pere privaatsust ja õigust konfidentsiaalsusele. Välja arvatud juhtudel, kui laps või täiskasvanud pereliige on ohus, sel juhul tuleb lähtuda teavituskohustusest (Laste-kaitseseadus § 27 Abivajavast lapsest teavitamine).
- PLR teenus tagab perele protsessis piisava ettevalmistuse, asjakohase teabe ning turvalise ja sobiva keskkonna pere tegevusplaani koostamiseks.
- Pered vajavad õiget ja adekvaatset teavet ja ressursse, et olla võimelised pere lahendusringi protsessi edukalt kasutama. Perele ei tohi miski tulla protsessi käigus üllatusena, see tähendab, et ei lisandu uut ootamatut infot, mida nad enne ei teadnud (nt lastekaitse algatab lapse perest eraldamise).
- PLR koosoleku läbiviimist juhib perekond ja see sisaldab pere privaataega.
- Pere privaataeg on oluline osa pere lahendusringi protsessist, mille käigus perekond teeb ise tegevusplaani leides lahendusi lastekaitsetöötaja või muu määratud spetsialisti poolt tõstatatud murekohtadele. Kui perekond soovib loobuda pere privaatajast (või ei ole selleks võimeline), võib

kaaluda viia see läbi koordinaatori poolt modereerituna.

- PLR-s osalemine on pere jaoks vabatahtlik – isegi juhul, kui kohus on pere suunanud lahendusringi võib perekond valida selles mitteosalemise. PLR koordinaator peab pakkuma perele piisavalt teavet, et pere saaks teha informeeritud valiku ja tegema kindlaks, et pere on teadlik protsessis mitteosalemise võimalikest tagajärgedest.
- PLR koordinaatorid võtavad vastutuse viia PLR protsess läbi täies ulatuses ja vastavuses käesolevas käsiraamatus toodud põhimõtete ning juhistega.

Pere suunamine PLR-i

PERE SUUNAMINE LAHENDUSRINGI EELDAB, ET:

- Keegi lapsevanematest või lapse hooldajatest peab andma nõusoleku PLR-s osaleda ning pere olukorra kohta käivat infot jagada PLR koordinaatori ja laiendatud perevõrgustiku liikmetega. Nõusoleku andjaks saab olla vaid lapse seaduslik esindaja, kelleks võib olla nii lapsevanem/last hooldav isik või teatud juhtudel ka kohalik omavalitsus (lapsevanema hooldusõiguse peatumisel ning kuni eestkostja määramiseni). Samuti arvestatakse lapse arvamusega tulenevalt tema arengutasemest;
- Pere tugivõrgustiku olemasolu, nt sugulased, sõbrad, naabrid, kogukonnaliikmed. Tugivõrgustik ei pruugi koheselt olla nähtav ning see ei tohi olla takistuseks pere suunamisel lahendusringi, ka juhul, kui lapse otsesed hooldajad ütlevad, et neil ei ole ühtegi toetavat pereliiget;
- On vajalik, et pere võtaks vastutust ja teeks otsuseid ning konkreetse tegevusplaani eelnevalt tuvastatud probleemide lahendamiseks;
- Perevõrgustiku pühendumus tuvastatud probleemidele lahenduse leidmiseks;
- PLR-i suunamise algatajaks võib olla lastekaitsetöötaja või mõni muu lapse ja perega töötav spetsialist (nt kooli tugispetsialist). Suunajal peab olema piisav info lapse ja pere olukorra osas.

Suunaja – lastekaitsetöötaja kui keskne lapse juhtumi korraldaja või muu lapse ja perega töötav spetsialist, kes on PLR-i korraldava asutuse ja omavalitsuse poolt kokku lepitud kui samuti suunaja õigustega isik, näiteks kooli tugispetsialist või asutuse sotsiaaltöötaja.

SUUNAMISKRITEERIUMID

Olukorrad, millal võiks kaaluda pere suunamist PLR-i:

- Lapsega seoses on tekkinud probleemid, mis võivad ohustada lapse heaolu;
- Perel on sellised probleemid, mis võivad viia pere lagunemiseni ja on soov seda ennetada;
- On tekkinud tõenäosus, et laps võidakse perest eraldada ja paigutada asendushooldusele;
- Kui laps on paigutatud asendushooldusele ja vajalik tagada lapse suhete säilimine päritolupere ja sugulastega;
- Kui perekond vajab kõrvalist tuge, mida saaks kõige paremini pakkuda pere tugivõrgustik ja kogukond;
- PLR-i võib perele pakkuda rohkem kui ühel juhul ning puuduvad piirangud perega seotud juhtumitüübile;

Siiski on mõned olukorrad, kus PLR on vastunäidustatud, nagu:

- Kui pere ajaloos on toimunud põlvkondade vahelist seksuaalset väärkohtlemist;
- Kui käimas on lastekaitse poolt tehtav hindamine/uurimine, mis on pooleli ja vajab lahendust;
- Kui on oht vägivalda kasutamiseks perekohtumisel;
- Iga PLR-i suunatavat juhtumit tuleb arutada sisuliselt ja põhjalikult lastekaitse- töötaja või lapse/pere juhtumikorraldajaga.

PLR-i suunamine ei tähenda veel seda, et lahendusring tingimata toimub – näiteks, kui suunaja ja PLR koordinaatorite tiimijuhi vaheline arutelu viib otsuseni, et PLR ei ole sellele perele siiski kohane. Suunamisega ei saa ka jätkata, kui pere ei anna nõusolekut jagada lapsega seotud infot koordinaatori ja teiste pereliikmetega.

PERE SUUNAMINE LAHENDUSRINGI - PROTSESS

Kui perekonna olukord vastab suunamiskriteeriumidele ja suunaja leiab, et PLR on kohane, tuleb perele anda põhjalik ülevaade pere lahendusringi protsessist. Selleks võib kasutada näiteks infovoldikus olevat teavet ning see anda perele ka kaasa. Suunaja peab välja selgitama pere soovi lahendusringis osaleda ning tutvustab perele küsimusi, mida peaks tegevuskava koostamisel käsitlema. Perekond peab PLR protsessist hästi aru saama, sealhulgas olema informeeritud konfidentsiaalsuse asjaoludest, lastekaitse protseduuridest ning vajalike tugiteenuste kättesaadavusest.

Suunaja peab saama perelt suulise nõusoleku, sest PLR on nõusolekul põhinev teenus ja ilma täiskasvanud hooldusõigusega isikul seda saamata suunamisprotsessiga edasi ei minda. Suunamise tegemisel peab keskses fookuses olema laps. Piisavas vanuses ja PLR protsessist parajal määral aru saav laps peab saama võimaluse kaasa rääkida. Kui lapsevanema/hooldaja ja lapse vahel tekib PLR-s osalemise koha pealt konflikt, tasuks enne PLR suunamist proovida neid lepitada.

Pere nõusoleku saamisel täidab suunaja vastava *suunamisvormi* ning edastab PLR tiimi juhile või koordinaatorile. Kui PLR suunatud perele on määratud koordinaator, võtab ta ühendust suunajaga ning täpsustab suunamisvormis olevat infot ja küsib lisaküsimusi, et saada lapse ja pere olukorrast võimalikult hea ülevaade. Üle täpsustada tuleks:

- Ajaraam / tähtajad / olulised kuupäevad;
- Rollid ja vastutused;
- Kas perele on antud informatsiooni PLR-st ja kas nad on andnud selles osalemiseks nõusoleku;
- Et suunaja mõistaks, et ta peab osalema PLR koosolekul ning olema kohapeal kogu PLR koosoleku aja;
- Leppige kokku, mil moel protsessi vältel omavahel kontaktis olla (arvestades nt osajaga töötamist, koolivaheaegu, vahetada e-maili ja telefoninumbreid jms);
- Arutage ootusi ja murekohti;
- Koordinaator selgitab suunajale oma rolli PLR ettevalmistamisel ja PLR koosoleku läbiviimisel;
- Kas perega seoses on mingeid turvariske, millest PLR koordinaator peaks teadlik olema;
- Kas suunajal on pere olukorraga seoses uut informatsiooni ja kinnitage üle selle ajani edastatud info pere kohta;
- Rassi / kultuuri / keele / usu / puuetega seotud info.

Lapsevanemad / perekond ja praktikud peavad võtma arvesse ja olema teadlikud, et pere tegevusplaani tehes tuleb käsitleda spetsialistide poolt tuvastatud riske, nt tulemuseks peaks olema, et lapsele / lastele on tagatud turvalisus ja on loodud tõenäosus, et laps ei pea tulevikus kahju kannatama.

Pere lahendusringi koordinaator

PLR peab olema alati läbi viidud sõltumatu osapoole poolt. PLR koordinaator on pere suhtes neutraalne isik, kellel ei ole kohustusi lapse/pere juhtumi korraldamise või perega seotud otsuste tegemisega. Koordinaatoril ei tohiks olla varasemaid tööalaseid kokkupuuteid perega, esindada PLR läbiviimisel perega töötava asutuse seisukohti ning ta ei tohiks osaleda muudel lapse olukorda käsitlevatel koosolekutel, et mitte kahjustada oma sõltumatust.

Sõltumatu koordinaatori roll on väga tähtis PLR-s osalejate väljaselgitamisel ja kõigi protsessis osalejate informeerimisel. See roll on eraldiseisev teistest perega töötavatest spetsialistidest.

Koordinaator korraldab PLR koosoleku toimumist koostöös lapse/noorega ja lapsevanemate või last kasvatavate isikutega. Ta selgitab välja lapse jaoks olulised pere tugivõrgustiku liikmed, sealhulgas lähedased sõbrad ja head tuttavad. Koordinaator arutab perega, kes peaksid olema koosolekul kohal. Kõik väljaselgitatud perevõrgustiku liikmed ei saa automaatselt kutset PLR-is osalema, PLR koosolekule kutse saajate osas teeb otsuse perekond.

Pere olukorrast ülevaate saamise koosolek

Peale juhtumi saamist, võtab koordinaator ühendust suunajaga ja lepib kokku koosoleku, et saada pere olukorrast ülevaade. Koosolekul räägitakse suunamisest, perevõrgustikust, võimalikest riskidest, perele lahendamiseks tõstatatud küsimustest, oodatud tulemustest ning täpsustatakse pere olukorda puudutavat infot.

Koosolekult saadud täiendava info lisab koordinaator *pere olukorra ülevaate vormi*, mis sisaldab teavet probleemidest, pere tugevustest ja lahendamist vajavatest küsimustest. Suunaja kinnitab pere olukorra ülevaate vormi oma allkirjaga ning seda jagatakse pereliikmetega. On tähtis, et vormi sisustamisel on laps asetatud keskmesse.

Lapsevanemate / lapse hooldajate kaasamine

Pere lahendusring on edukam, kui perekond ja laiem perevõrgustik on PLR koosolekuks hästi ettevalmistatud ning keskne fookus on seatud lapsele tema vajadustega. Koordinaator peab lapsevanematele andma aega ja võimalust jagada oma soove ja tundeid nii PLR protsessi kui lapsega seotud probleemide osas, mille on suunaja tõstatanud.

Vanemate toetamisel nende tugivõrgustiku väljaselgitamisel on tähtis, et PLR koordinaator kasutab erinevaid tööriistu, nt võrgustiku kaardistamise meetodid, perepuu joonistamine ning fokuseeritud küsimused. Selliseid meetodeid õpetatakse koordinaatoritele baaskoolitusel.

PLR koordinaator peab tagama vähemalt ühe lapse hooldusõigusega pereliikme osalemise pere lahendusringi koosolekul.

Muidugi tuleks teha kõik selleks, et mõlemad lapse hooldusõigusega isikud osaleksid koosolekul või vähemalt oleksid selle toimumise ajal kättesaadavad (nt telefoni teel), et nendega saaks pere tegevusplaani sisu läbi arutada ning annaksid sellele oma heakskiidu.

Pere poolt koostatud tegevusplaaniga peab nõustuma keegi lapse hooldusõigusega pereliikmetest. Juhul, kui hooldusõiguslik(ud) lapsevanem(ad) siiski otsustavad lahendusringi koosolekul mitte osaleda, tuleks pidada nõu lastekaitsetöötajaga.

Seotussuhete kaart (*connectedness map*), perepuu (*family tree*) või isikliku ajaloo kaardistus (*mobility mapping*) tuleb koostada kodukülastusel lapsevanemate või last hooldavate isikutega. Selliste meetodite kasutamine loob suurema tõenäosuse leida üles lapse ja pere tugivõrgustiku liikmed.

PERE KOHTA KÄIVA TEABE JAGAMINE

Lapsevanem peab andma vähemalt suulise nõusoleku, et lapse ja pere olukorraga seotud infot saab jagada pere lahendusringi koosolekul osalejatega. Vajadusel tuleb küsida ka kirjalik nõusolek (kui asutuse töökorraldus ja regulatsioonid seda eeldavad). Info jagamise nõusolekust võib üle astuda ainult erijuhtudel, nt kui laps on vahetus ohus või saadakse infot võimaliku kuriteo kohta. Sel juhul tuleb koheselt teavitada lastekaitsetöötajat või politseid.

Juurdepääsu isikuandmetele reguleerib Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärus (GDPR), millest tuleb juhinduda. Kindlasti tuleb isikuandmete vahetamisega seotud küsimused PLR korraldamisel omavalitsuses/asutuses läbi arutada.

PERE ÕIGUS INFORMATSIOONILE

Perele tuleb anda kogu neile vajalik teave, et nad saaksid teha oma lapse/laste jaoks turvalise tegevusplaani. Pere peab saama täieliku informatsiooni lastekaitselt ja teistelt seotud asutustelt neile lapse/pere osas teadaolevate probleemide kohta. Nad vajavad ka infot tugimeetmete kohta, mida omavalitsus/asutused saavad neile võimaldada ning millega on neil võimalik arvestada tegevusplaani koostamisel, nt. pereteenused, vaimse tervise teenused, lastekaitse meetmed, kogukonna- tugi, alaealiste õigusrikkujate sotsiaalprogrammid, ka rahalised toetused.

Perevõrgustiku liikmete külastamine ja erandid

PLR koordinaator kohtub füüsiliselt kõigi perevõrgustiku liikmetega, välja arvatud erandjuhud. Kohtumiste eesmärgiks on valmistada võrgustikuliige perekoosolekuks ette, arutada muresid või probleeme ning kuidas ta saaks perekonda toetada. Samuti tutvustada PLR koosoleku käiku ja innustada neid osalema.

Kui koordinaator tunneb, et teatud pereliikme osalus pere lahendusringi koosolekul ei oleks soovitatav, võib ta teha otsuse see isik PLR-st kõrvale jätta. See on erand ning selle otsuse taga peab olema alati lähtumine lapse huvidest. Sellised olukorrad võivad olla näiteks: on kahtlus, et isik on lapse väärkohtleja; isik võib teha kahju koosolekul osalevale lapsele/noorele; isikul on perevõrgustiku toimepanemise ajalugu; tõsine võimutasakaalu küsimus peres ning ohvrid oleksid vägivallatseja kohaloleku tõttu liiga hirmutatud.

Kui keegi pereliige on jäetud eelnimetatud põhjustel koosolekult kõrvale, tuleb nende sisend küsida alternatiivsetel viisidel, näiteks kirjalikult või salvestatud vestlusena. Pereliikme väljaarvamise põhjused peavad olema selged ning need tuleb koosolekult välja arvatud inimesele kirjalikult esitada. Pereliikme väljaarvamise otsuse teeb koordinaator ja see võib sündida ka vahetult enne koosolekut, kui kedagi peetakse osalemiseks sobimatuks nt. alkoholi või narkootikumide tarvitamise tõttu.

Lapse soovid ja tunded

PLR on lähenemine, mis juhindub lapse õigustest. Lastel on õigus väljendada oma vaateid ja arvamusi ning olla ära kuulatud neid puudutavates küsimustes ja otsuste tegemisel. Lastel on õigus saada toetust, turvatunnet ja kaitset oma pereliikmete ja spetsialistide poolt.

PLR koordinaator räägib lapse/noorega sellest, kuidas nad saavad pere lahendusringi koosolekul osaleda ja kas nad vajavad koosolekul enda kõrvale toetavat täiskasvanut või esindajat. Lapsel/noorel võimaldatakse olenemata tema vanusest osaleda täielikult PLR protsessis ja koordinaatori ülesanne on selleks leida paindlikud ja loovad viisid.

Lastega suhtlemisel on hea olla aus, selge ja otsekohene. Kui lastele protsessi ning seda, mis hakkab toimuma ja millal põhjalikult selgitada (vajadusel mitu korda), on nad vähem ärevad ja teavad, mida oodata. Lastel võivad olla oma ideed, kuidas formuleerida PLR-s käsitletavaid küsimusi ja kui neil ka oma mõtteid ei ole, on tähtis anda lastele võimalus neid pakkuda.

Laps võib soovida, et tal on pere lahendusringi koosolekul kõrval toetav täiskasvanu, kes aitab tal väljendada oma seisukohti. Sellist täiskasvanut tuleks eelnevalt juhendada, et tagada lapse perspektiivi hoidmine esiplaanil, ja et laps saaks võimaluse olla kuulnud ja osaleda parimal võimalikul viisil.

Soovitav on veenduda, et last toetav täiskasvanu on oma rollist ja ülesandest hästi aru saanud. Lastega kohtumisel on oluline kasutada kõiki oma teadmisi, oskusi ja meetodeid, et võimaldada lastel anda oma panus ja jagada oma tundeid ja soove. Koordinaatorite baaskoolitusel tutvustatakse erinevaid laste ärakuulamise meetodeid.

Pere lahendusringi koosolek ja selle etapid

Koordinaator räägib perega koosoleku kuupäeva, kellaaja ja koha ning vajalike korralduslike küsimuste osas läbi. Näiteks üritatakse leida lahendused, et inimesed ei pea võtma end töölt vabaks. See võib tähendada, et koosolek toimub nädalavahetusel või õhtusel ajal. Koordinaator saadab osalejatele kutsed ja teeb praktilised ettevalmistused. Koosolek toimub pere emakeeles ning vajadusel tuleb korraldada ka tõlgi olemasolu.

On eeldus, et lastekaitsetöötaja/suunaja osaleb koosoleku alguses ja lõpus ning on pere privaataja jooksul läheduses kättesaadav. Seega tuleks suunajal oma juhiga kokku leppida, kuidas korraldatakse tema osalemine PLR-s väljaspool tööaega.

SISSEJUHATUS

Arvesta, et osalejad võivad tunda end ebakindlana. Mõnel juhul võivad inimesed kohtuda esimest korda elus või nad ei ole üksteisega aastaid rääkinud. Hea tava on tervitada kõiki kohaletulnuid ja tänada neid, et nad on lapse jaoks olemas. Kindlasti hindab ka laps seda, kui talle isiklikult tähelepanu osutatakse. Koordinaator võiks selgitada osalejatele, et nad on tulnud kokku selleks, et arutada lapse olukorda ning mida kõik selles osas teha saaks.

On oluline, et kõik osalejad teavad, mis on PLR koordinaatori roll. Hea tava on selgitada oma rolli ja vajadusel tuletada seda koosoleku käigus meelde.

Pere laiem võrgustik ei pruugi tunda spetsialiste, kes osalevad koosolekul info andjana. Seetõttu on hea

alustuseks osalejaid üksteisele tutvustada. Hea tava on ka perelt üle küsida, kas neile sobib, kui kohale tulnud spetsialistid kuulevad teiste poolt antavat infot pere kohta.

ESIMENE ETAPP: TEABE JAGAMINE

Seda koosoleku osa juhib koordinaator. Koordinaator hoolitseb, et teavet jagavad spetsialistid on end tutvustanud, mõistavad PLR eesmärki ja protsessi ning aitab osalejatel sõnastada koosoleku reeglid. Spetsialistidel ei ole vaja esitada ülevaadet kirjalikult, nad teevad seda suuliselt koos detailidega pere tugevustest, murekohtadest, perele võimaldatavatest teenustest ja nende poolt PLR-st oodatud tulemusest. Spetsialistid peavad olema valmis vastama pereliikmete küsimustele.

Teave, mida on kasulik pereliikmetele jagada:

- Lapsega seotud probleemid ja vajadus pere lahendusringi järele, mitte probleemide detailne ajalugu;
- Oma kogemused pere tugevustest ja edusammudest;
- Selgesõnalised ootused sellest, mis peaks lapse elus muutuma ja mis aja jooksul;
- Teave ressursidest (teenused, toetused jms), mida spetsialistid saavad pakkuda pere poolt tehtava tegevusplaani toetamiseks ning ka piirangutest ressursside kasutamisel (nt mis ajani saab registreerida vanemlike oskuste koolitusele, teenuse saamise tingimused). Samuti räägitakse, milliseid protseduure tuleb täita abimeetmete kasutamiseks.
- Kõik lastekaitse valdkonnaga seotud küsimused, millega peab pere arvestama plaani tegemisel, nt kui lapsel puudub kontakt ühe vanemaga või on kohtu poolt kindlaks määratud suhtluskord jmS.
- Millised on meetmed, mida võetakse ette juhul, kui perekond ei tee ise oma tegevusplaani või ei suuda selles kokku leppida või suunaja poolt tõstatatud küsimusi ei ole plaanis käsitletud. Need võivad olla kergetest meetmetest (nt. „oleme jätkuvalt murelikud“) kuni seadusjärgsete volituste rakendamiseni (nt. lastekaitseaduse alusel vanemale tehtav ettekirjutus või lapse perest eraldamine).

Teabe esitlemine perevõrgustikule selgelt ja arusaadavalt on väga oluline. Tegemist ei ole formaalse ametkondliku üritusega, vaid perekoosolekuga ning on oluline, et nad kõike mõistavad.

Teabe edastamisel tuleb silmas pidada:

- Edastatav teave peab olema ajakohane, aga mitte täiesti värske. Pereliikmetele ei tohi koosolekul tulla „üllatusi“ spetsialistide poolt, kes on lapse ja perega töötanud;
- Seisukohad peavad olema konkreetseid ja täpsed, nt. „Raiko on viimase semestri jooksul puudunud koolist 13 korda“, mitte „Raiko on puudunud koolist väga palju“;
- Väldi slängi kasutamist ning selgita kasutatavad erialaterminid pere jaoks lahti;
- Probleeme selgitades keskendu lapse vajadustele, mitte sellele, mida täiskasvanud peaksid sinu arvates tegema;
- Sea fookus probleemide selgitamisele, mitte võimalike lahenduste pakkumisele. Näiteks, „Kuidas saab perekond tagada, et Johanna viiakse igal hommikul kooli?“, aga mitte „Ema peab Johanna sagedamini ise kooli viima“.
- Perele esitatud küsimused ei ole mõeldud olukorra täiendavaks analüüsimiseks, vaid peaksid suunama perevõrgustikku tegevusplaani koostades probleemidele lahendusi otsima.

Laps/noor ja pereliikmed võivad jagada teavet ise või kokku lepitud esindaja kaudu, küsida täpsustusi või küsimusi.

Perevõrgustiku liikmetele jagatakse suurel hulgal infot, mistõttu on selle etapi lõpus suunajal vajalik teha

kokkuvõtte ning tuua selgelt välja need probleemid, millele ta ootab perekonnalt tegevusplaanis lahendusi.

TEINE ETAPP: PERE PRIVAATAEG EHK „PERE OMA AEG“

Koordinaator annab perele juhised tegevusplaani vormistamiseks ja võimalusel läheb koos spetsialistidega koosolekuruumist välja. Suunaja ja koordinaator jäävad pere koosolekuruumi lähedusse kättesaadavaks, teised spetsialistid võivad ära minna.

Perevõrgustikul on nüüd aega ja privaatsust, et omavahel rääkida, hakata pereringis otsima eelmises etapis tõstatatud probleemidele lahendusi ning jõuda tegevusplaanini. Plaani koostamisel arutatakse, millist abi ja ressursse laps/pere vajab spetsialistidelt ning millist tuge saavad pakkuda perevõrgustiku liikmed.

Koordinaator võib koosolekuruumi minna üksnes siis, kui pereliikmed paluvad tema abi või soovivad midagi küsida. Muul juhul on perekond omaette ja tegeleb plaani arutamisega. Kui lapsel/noorel on esindaja, võib laps/noor ise otsustada, kas ta soovib esindaja juuresolekut pere privaatajal või mitte.

KOLMAS ETAPP: TEGEVUSPLAAN JA SELLE HEAKSKIITMINE

Pere koostab omale *tegevusplaani*. Koordinaator võib perekonda abistada, kui perekond seda küsib, aga plaani peab sõnastama perekond. Kui perekond palub koordinaatoril tegevusplaani kirja panna, peab ta seda tegema pere oma sõnadega. Seejärel toimub arutelu, kus suunaja ja koordinaator liituvad koosolekuga, et kuulata ja arutada pere poolt koostatud tegevusplaani, sellega nõustuda ning rääkida läbi perele vajalike lisaressursside osas (teenused, toetused jms).

Suunaja võib soovida konsulteerida oma juhiga enne plaani lõplikku heakskiitmist, aga pigem võiks põhimõttelised küsimused (nt perele mingite teenuste ja toetuste võimaldamise osas) olla enne PLR-i läbi räägitud ja selged.

Suunaja peab hindama, kas pere poolt koostatud plaan on lapse jaoks turvaline, ei kahjusta lapse huve ning toetab tema heaolu. Seejärel annab suunaja plaanile oma heakskiidu. Põhjuseid, miks plaani ei saa heaks kiita, tuleb koheselt perele selgitada ja anda neile võimalus anda omapoolsed vastused ning muuta või täiendada plaani.

On tähtis veenduda, et koosolekul osalevad lapsed ja noored mõistavad plaanis kavandatud ja nende seisukohad on otsuste tegemisel võetud arvesse.

TEGEVUSPLAANI EDASTAMINE

Koordinaator trüüb tegevusplaani, juhul kui keegi pereliikmetest seda ise ei soovi teha, ning edastab selle viie päeva jooksul peale koosoleku toimumist kõigile lahendusringis osalenud spetsialistidele ja pereliikmetele. Ametlikku protokollit koostamisest ei tehta, pere poolt koostatud tegevusplaani on ainus PLR ülestähendus.

Pere poolt koostatud ja heakskiidetud tegevusplaani peab koordinaator saatma kõigile osapooltele. Tegevusplaani sisaldab järgmisi osi:

- PLR keskmel olnud lapse nimi ja sünnipäev;
- PLR toimumise kuupäev ja koht;
- Nimekiri kõigist, kes pere lahendusringi koosolekul osalesid ja neist, keda kutsuti, aga ei tulnud – märkides iga nime juurde, kes see isik lapse jaoks on;
- Küsimused, mida perel paluti arutada ja millele lahendusi leida;

- Nende pereliikmete nimed ja kontaktandmed, kes nõustuvad jälgima plaani elluviimist;
- Pere tegevusplaani läbivaatamise kuupäev.

Pere tegevusplaani läbivaatamine

Pere lahendusringi koosoleku lõpus lepitakse kokku pere tegevusplaani läbivaatamise kuupäev, mis tavaliselt toimub mitte rohkem kui 3 kuud peale algset PLR koosolekut. Plaani läbivaatuse eestvedajaks on koordinaator. Kohtumisel osaleb ka suunaja või tema ametkonna esindaja. Läbivaatuse kuupäev ja kellaaeg on märgitud ka pere tegevusplaanis.

Plaani läbivaatamine võimaldab perel ja suunajal hinnata, kas plaan on töötanud ja teha vajalikke kohandusi, näiteks perele pakutud tugimeetmete osas.

Kõigile peredele pakutakse võimalust plaani läbivaatamise kohtumiseks, kuid selle aset leidmine on pere otsus. Perekond võib soovida plaani toimimist hinnata pereringi siseselt ja anda seejärel spetsialistidele toimunud progressi kohta infot.

Pere tegevusplaani läbivaatamist korraldatakse samadel põhimõtetel kui algset koosolekut, sh pere privaataeg. Suunaja vastutusel on anda perevõrgustikule teavet lapse/noore hetkeolukorrast või pärast algset kohtumist toimunud olulistest muutustest.

Kui läbivaatamise käigus tehakse plaanis muudatusi, tuleb sarnaselt algsele plaani koostamise koosolekule osapooltel nendega nõustuda ja uuendatud plaan saadetakse kõigile osalejatele.

PLR protsessi lõpetamine

Kui on jõutud otsusele, et PLR protsessi võib lugeda lõppenuks, on hea tänada last ja perekonda nende töö ning panuse eest. Kõiki protsessis osalejaid tuleb teavitada PLR-i lõpetamisest. On tähtis, et laps ja teised osalejad teavad, kuidas igaüks tegutseb edaspidi plaani osas ning kes pereliikmetest jälgib plaani edasist täitmist. Koordinaator kindlustab, et igal pereringi liikmel, sh lapsel, on plaan olemas.

PLR teenus võib lõppeda samuti juhul, kui:

- PLR tiim on leidnud, et suunatud juhtum on PLR-ks sobimatu;
- Perekond loobub või ei andnud nõusolekut PLR-ga jätkata;

Tehakse otsus, et protsessiga jätkamine ei ole võimalik, näiteks turvalisuse kaalutlustel.

Teiste spetsialistide ja ametkondade osalus PLR-s

Pere lahendusringi koordinaator arutab perega, kes peaks osalema PLR koosolekul. Pere võib soovida, et keegi juba nendega töötavatest või kokku puutuvatest spetsialistidest või ametkondadest oleks kaasatud ning kellel on kasulikkude infot.

Nende inimeste osalemine pere lahendusringi koosolekul võib osutada asjakohaseks jagades perevõrgustikule koosoleku esimeses etapis (teabe jagamine) teavet lapse või mõne pereliikme olukorra osas.

Infot võib anda erinevatel viisidel – saates kirjaliku ülevaate, e-maili koordinaatorile ja/või isiklik osalemine pere lahendusringi koosolekul. Isiklik osalemine võib eeldada spetsialisti poolt töötamist väljaspool ametlikku tööaega. See tuleks eelnevalt oma tööandjaga läbi arutada.

Kõik spetsialistide poolt PLR-s antavad ülevaated tuleb eelnevalt kooskõlastada perega. Iga ülevaate

keskmes olev isik peab andma nõusoleku teabe jagamiseks PLR-s.

Spetsialistid (välja arvatud suunaja), kes tulevad PLR koosolekule infot andma, lahkuvad peale selle tegemist.

Tehnoloogia kasutamine PLR läbiviimisel

Mitte kõik pereliikmed ei pruugi omada nutitelefoni, iPadi või arvutit. Mõnedel võib kodus olla wifi ning telefonis mobiilne internet. On oluline arvestada, et videokõnede tegemine kasutab palju mobiilse interneti mahtu.

Mõned pereliikmed võivad olla väga tuttavad erinevate mobiilirakenduste ja platvormidega ning suhelda regulaarselt sõprade, kooli- või töökaaslaste ja teiste pereliikmetega *Whatsappi*, *Zoomi*, *Skype* või teiste rakenduste abil. Teistele pereliikmetele ei pruugi selline tehnoloogia aga tuttav olla.

Seetõttu on PLR ettevalmistusetapis oluline mõista iga perevõrgustiku liikme olukorda ning hinnata, kas ja millist tehnoloogilist tuge saab kohalik omavalitsus või PLR teenus neile võimaldada. Pere lahendusring on vabatahtlik protsess. Perekond võib valida mitte osaleda, kui neile pakutakse virtuaalse pere lahendusringi võimalust või paluda seda edasi lükata.

PLR koosoleku läbiviimine virtuaalselt

Virtuaalne või kaugteel läbiviidav pere lahendusringi koosolek ei ole ideaalne lahendus ja ei tundu sama loomulik kui näost näkku kohtumine. Siiski on koordinaatoril olemas mitmeid võimalusi, et tagada koosoleku sujuv kulgemine ja jõuda heale tulemusele.

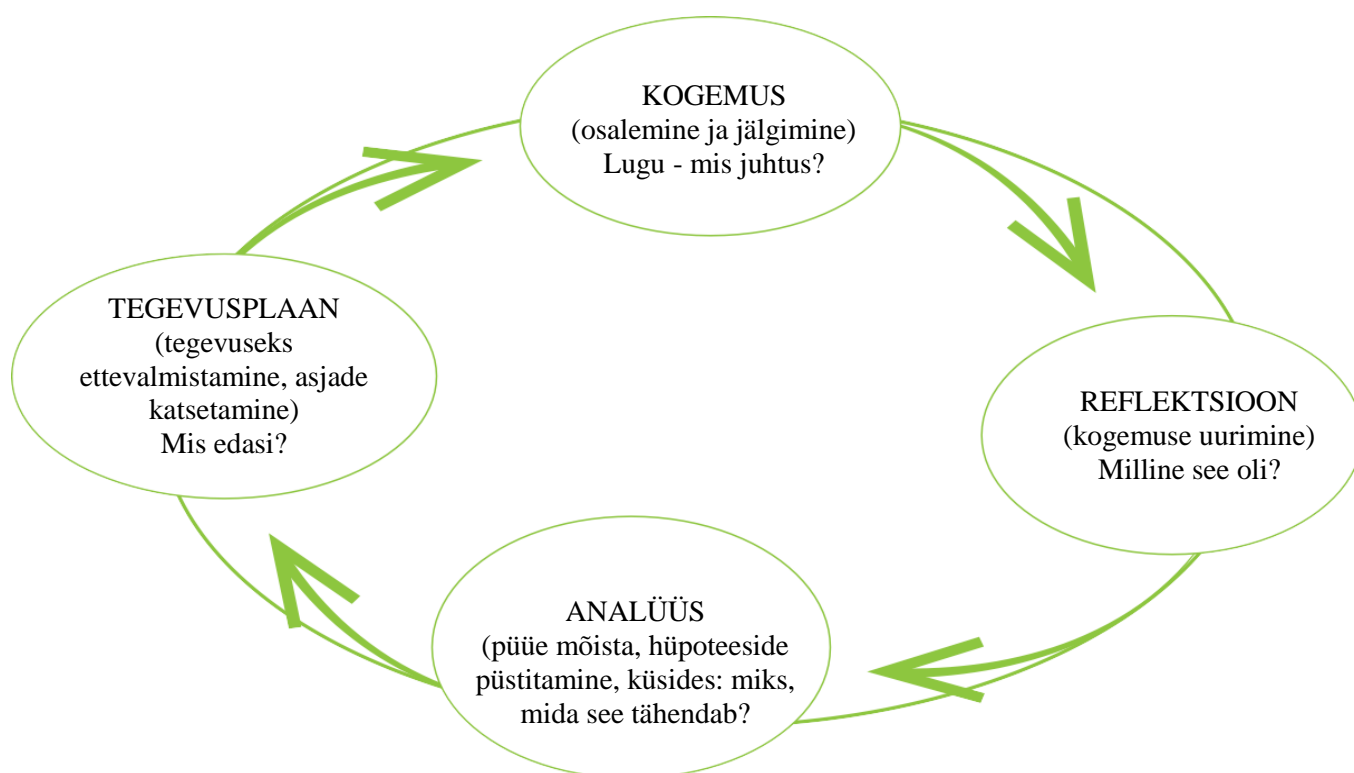
Mõned näpunäited:

- Plaanige koosolek osalejatele sobival ajal.
- Inimeste tähelepanuvõime on videokõnes lühem kui vahetul kohtumisel. Kavanda koosoleku vahele pause, et inimesed oleksid värsked ja asjaga kaasas.
- Anna selged juhised videokõnega liitumiseks ja ole kõne kokku kutsujana kohal 10-15 minutit enne algust, et võimaldada inimestel kõnega liituda ja tegeleda võimalike probleemidega.
- Tee enne koosolekut kindlaks, et kõigil on olemas sinu mobiiltelefoni number ja nad saavad sulle vajaduse korral kas enne koosolekut või selle ajal saata sms-i.
- Nagu iga koosoleku puhul, nii näost näkku kui virtuaalse, on risk, et inimesed räägivad üksteisest üle või segavad teistele vahele või mõned ei räägi üldse. Leppige koosoleku algul kokku reeglites, nt vajuta nuppu või tõsta füüsiliselt käsi näitamaks, et soovid rääkida. Jälgi pidevalt vaiksemaid osalejaid. Enne koosoleku algust peaks olema tehtud ka kokkulepe, kuidas lahendada konflikte nende tekkimisel.
- Kui mõnel osalejal on probleeme kuulmisega või nende asukohas on suur taustamüra, soovita kasutada kõrvaklappe.
- Tuleta inimestele meelde, et nad on videokõnes ja on kogu aeg teistele nähtavad.
- Taustamüra on videokoosoleku suurimaid vaenlasi. Kui sa tunned end seda tehes muga- valt, siis võiksid soovitada osalejatel oma mikrofonid välja lülitada ja sisse panna üksnes siis, kui nad soovivad rääkida.
- Müra ja häirimise vältimiseks peaksid kõigi mobiiltelefonid olema „hääletu“ peal.
- Veenduge, et kõik koosolekuks vajalikud seadmed on täielikult laetud või ühendatud vooluvõrku.

PLR koordinaatorite supervisioon

Supervisioon pakub refleksiooni, väljakutsete ja professionaalse toe saamiseks turvalist keskkonda. Supervisioon võimaldab aja võtmist, et reflekteerida igapäevatöö praktikas esinevaid küsimusi. See võimaldab kõigil saada tagasisidet oma tegevuse kohta, suurendada emotsionaalset vastupidavust, mõelda reflektiivselt laste, täiskasvanute ja peredega loodud suhete üle ning arendada isiklikku võimekust kasutada supervisioonis saadud kogemusi oma igapäevapraktika analüüsimisel. Supervisioon toimub selge struktuuri alusel, et võimaldada ruumi reflektiivseks praktikaks. PLR koordinaatoritel peab olema õigus saada formaalset juhtumisupervisiooni professionaalse arengu toetamisel. On eeldus, et PLR koordinaatorid osalevad juhtumisupervisioonidel kogu oma praktika vältel.

SUPERVISIOONI TSÜKKEL

Morrison 2005

SUPERVISIOONI KASULIKKUS:

- Supervisioonil on positiivne mõju praktiku eneseteadlikkusele, oskustele, enese- tõhususele, teoreetilisele suundumusele ning pakub praktikule tuge.
- On tõendatud, et grupisupervisioonid võivad suurendada kriitilist mõtlemist ja soodustada õppimist ning oskuste arengut.
- Supervisiooni mõju paistab välja ka läbi paremate tulemuste peredega tehtavas töös. See on ilmselt seotud turvalise professionaalse suhte olemasoluga, kus superviisor võtab aega mõista ning hinnata superviseeritava tugevusi ja nõrkusi.
- Supervisioonikultuuri arendamise kasulikkus on nüüdseks leidnud laialdast tunnustust nii sotsiaalhoolekandes kui laste ja pereteenuste osas. Praktika käigus pakutav abi, supervisiooni emotsionaalsed ja inimest toetavad komponendid omavad positiivset mõju erinevatele organisatsioonide poolt saavutatavatele tulemustele.

Vormid ja lisamaterjalid

PLR protsess võib kesta kuni 6-12 nädalat – mida varem te korraldate suunamise PLRi, seda kasulikum see on perele. Palun samuti teada anda kõigist võimalikest kohtuga (legaalsete protsessidega) seotud kuupäevadest ning oma soovitudest nendega seoses.

NB! Oluline täita kõik suunamisvormi väljad, et vältida PLR alustamise viivitusi.

SUUNAMISVORM

PERE LAHENDUSRING (PLR) lk 1

Kuupäev:

Teenusele suunaja (asutus, nimi, kontaktandmed):	
Kas perekond on nõustunud PLR suunamisega?	

Lapse/laste andmed

Lapse nimi	Sugu	Vanus	Suhtluskeel

Last kasvatava(te) isiku(te) andmed

Nimi	Seos lapsega	Elukoha aadress	Telefon	Suhtluskeel

Pere Lahendusringi algatamise eesmärk (palun vali ainult üks vastus):

	Ennetada lapse heaolu (edasist) kahjustamist
	Leida perest eraldamisel olevale lapsele hooldaja tema pere- või lähiringist
	Valmistada ette lapse naasmine teenuselt (asendushooldus, KLAT) perekonda (bioloogiline, asendushooldus)
	Valmistada ette laps/noor iseseisvasse ellu astumiseks(võrgustiku loomine/taastamine)

Taustinformatsioon (Hetkeolukord peres, peamised murekohad, pereliikmete erivajadused)

--

PERE LAHENDUSRING (PLR) lk 2

Perekonna tugevused (Mis töötab praegu hästi perekonna/lapse jaoks?)

Oodatav tulemus (Mida on perekonnal vaja käsitleda PLRis? Milline on PLRi oodatav tulemus/eesmärk?)

Milliseid riske võib peres või pere külastades esineda? (nt lemmikloomad, kodused tingimused, verbaalne või füüsiline vägivald, sõltuvusainete tarvitamine vms)

VORM „Pere olukorra ülevaade“

PERE OLUKORRA ÜLEVAADE

Laps:

Suunaja:

Koordinaator:

Kuupäev:

Alljärgnev teave tehakse teatavaks pereliikmetele, palun tagage info asjakohasus.

Kes on peamised pereliikmed?

Kas peres on keegi, kes on teistele pereliikmetele ohuks?

Mis selle pere puhul hästi töötab?

Mille osas me oleme murelikud?

1-4 küsimust, mida pere võiks lahendusringis arutada ja millele vastuseid otsida:

VORM „Meie pere plaan“

PERE TEGEVUSPLAAN lk 1

Lapse nimi			
Kuupäev		Toimumise koht	

Osalejad	Suhe lapsega

Lapse/nooruki soovid ja tunded

.....
.....

Kas laps kutsuti kohtumisel osalema?

Jah Ei

<i>Siia koordinaator sõnastab teema/küsimuse, millele PLRis lahendusi hakatakse otsima.</i>			
Mida meil on vaja teha probleemi lahendamiseks?	Kes seda teeb?	Millal see algab ja lõpeb?	Tulemus (kas tegevust tehti?)

<i>Siia koordinaator sõnastab teema/küsimuse, millele PLRis lahendusi hakatakse otsima.</i>			
Mida meil on vaja teha probleemi lahendamiseks?	Kes seda teeb?	Millal see algab ja lõpeb?	Tulemus (kas tegevust tehti?)

Kes ja kuidas pere lähivõrgustikust saab toetada (last) ja (ema/isa vms), kui neil on selleks vajadus?

PERE TEGEVUSPLAAN lk 2

Kuidas perekond tähistab toremaid hetki ja pereliikmete õnnestumisi?

Millal vaadatakse uuesti üle pere tegevusplaani, kuidas on läinud?

Mida me teeme, kui tunneme, et plaan ei tööta?

Kohaliku omavalitsuse kontaktisiku nimi ja telefon

PLR koordinaatori nimi ja kontaktid

Peredel on soovituslik võtta pereplaani koopia kaasa edasistele abistavatele spetsialistidega, sh lastekaitsetöötajatega, kohtumistele. Pereplaani lisatakse kohaliku omavalitsuse tehtud lapse juhtumiplaanile. Pereplaani peaks olema osa dokumentatsioonist, mida vajadusel kasutatakse kohtumenetluses.

PARIMATE KÜSIMUSTE NÄITED

1. Mis töötab teie pere puhul hästi?
2. Kas sa oskad mõelda sellistele asjadele, millega teie perel on hästi?
3. Mida te olete proovinud? Ja millest on olnud abi?
4. Räägi mulle, kuidas teised inimesed sinu ümber on sind aidanud, et asjad läheksid paremaks?
5. Mis võiks teil paremini minna?
6. Mis takistab, et teil läheksid asjad paremini?
7. Kui sul elus läheksid asjad paremini, milline su elu siis oleks?
8. Ütle üks väike asi, mida sa saaksid teha, et midagi paremaks muuta?
9. Räägi mulle, milline näeb sinu jaoks välja üks hea päev? Mis teeb sellest hea päeva?
10. Mille üle oma elus sa oled kõige uhkem?
11. Räägi, millised on su saavutused olnud? Kuidas sul need õnnestusid?
12. Mis sind inspireerib?
13. Mida sulle meeldib teha? Mis teeb selle eriti nauditavaks?
14. Millised on need asjad/tegevused, mille tegemine sul tuleb eriti lihtsasti välja?
15. Mille õppimine on sinu jaoks kõige lihtsam?
16. Mida sa soovid oma elus saavutada?
17. Kui sul läheb elus hästi – räägi mulle, mis moodi siis asjad on?
18. Mis on need asjad su elus, mis hoiavad sind tugevana?
19. Mida sa kõige rohkem enda juures väärtustad?
20. Kui küsida su perekonnalt ja sõpradelt, et milles sa eriti hea oled, siis mida nad ütleksid?
21. Kui küsida teistelt inimestelt, kes sind tunnevad, et milles sa eriti hea oled? Mida nad ütleksid?
22. Mis on see üks asi, mida sa saaksid kohe teha, et su tervis ja üldine heaolu oleks parem?
23. Räägi, kuidas sa oled hakkama saanud väljakutsetega oma elus?
24. Mis see on, mis sind aitab jalgadele tagasi?

25. Kuidas on sind ümbritsevad inimesed aidanud sul raskusi ületada?
26. Mis on need kolm asja, mis on sul aidanud takistustest üle saada?
27. Kui sul oleks selline võimalus, siis mida sa tahaksid teistele õpetada?
28. Mida sa enda juures hindad ja millised on sinu tugevaimad küljed?
29. Kuidas su tugevad küljed võiksid aidata sul rohkem olla osa end ümbritsevast kogukonnast?
30. Mis on sulle elus tähtis?
31. Kuidas sa kirjeldaksid tugevusi, oskusi ja ressursse, mis sul on su elus olemas?
32. Mida sa võiksid paluda teistel inimestel teha, mis võiks aidata sul elus paremini minna?
33. Mis on need kolm asja, mis su elus just praegu hästi läheb?
34. Mis annab sulle energiat?
35. Milles sa oled kõige edukam oma elus?
36. Kas sa oled nüüd või minevikus tundnud, et sinust on olnud kasu, kui sa oled andnud oma panuse?
Kuidas sul see õnnestus?
37. Mis on need asjad, mis sind innustavad VÕI panevad tundma end vajalikuna VÕI rahulolevana?
Räägi mulle korrast, kui sa oled seda tundnud?
38. Räägi mulle sellest korrast, kui sa võtsid vastu mingi väljakutse oma elus ja tundsid, et sa „rokid“
täiega?
39. Räägi, kuidas sul on õnnestunud oma/pere vajaduste eest siiani hoolitseda?
40. Millist tuge või teenust sa oled kasutanud, mis on olnud sulle abiks? Kuidas sellise toe saamine aitab
sul asjadega paremini toime tulla?
41. Räägi mulle ükskõik, millisest loovast ja erilisest lahendusest mõnele olukorrale, mida sa oled
proovinud. Kuidas see õnnestus?
42. Kui sa mõtled ühele probleemile (mis iganes takistab, et sul asjad läheksid hästi) – kas sa oskad
mõelda, mis see on, mis sind selles osas võiks aidata?
43. Kas sa oskad pakkuda ühte väikest ja teostatavat sammu, mis võiks aidata seda olukorda su jaoks
parandada?
44. Millised toetajad ja ressursid – nt head lähedased inimesed, tuttavad, tehnilised vahendid ja muu
selline – sul praegu olemas on? Kas sa oskad mõelda, mis lisaks sellele võiks sulle abiks olla?

SEOTUSSUHETE KAARDISTAMISE TÖÖRIIST

Suhte liik	Bioloogiline suhe	Mitte-bioloogiline suhe
Vana-vanavanemad		
Vanavanemad		
Vanemad		
Õed-vennad		
Sõbrad		
Tuttavad		

Supervisioon

PLR supervisiooni läbiviimise PÕHIMÕTTED

EESMÄRK

Supervisiooni üheks eesmärgiks on arutada lahendusringide protsesse nende perede osas, kellega PLR koordinaator parasjagu töötab. Supervisiooni võib osutada ka siis, kui juhtum on lõpetatud ja koordinaator tunneb vajadust juhtumi arutelu järele. Supervisioon keskendub juhtumitele, vajadusel tegeletakse ka muude koordinaatori poolt tõstatatud teemadega. Koordinaator võib konkreetse sündmuse või vajaduse tõttu taotleda lisasupervisiooni.

Teine supervisiooni eesmärk on seotud kvaliteediga - PLRi protsesside läbiviimine vastavalt struktuurile. Supervisiooni käigus vaadeldakse kogu toimunud/toimuvat PLR protsessi, kas on läbitud kõik meetodi etapid, kas on järgitud PLR põhimõtteid ning kas ja missuguseid erisusi on protsess kaasa toonud. PLR protsessi struktuuri järgimine tagab meetodi usaldusväarsuse ja kvaliteedi. Supervisioonis käsitletakse praktika läbiviimist ja enese- hindamist ning viiakse läbi reflektiivse praktika soodustamiseks. PRLi tõhusa läbiviimise tagavad koordinaatori väljaõpe ja professionaalsus.

SAGEDUS

PLR meetodi vastavuse ja tegevuse kvaliteedi tagamiseks on koordinaatoritel õigus saada individuaalset supervisiooni. PLR koordinaatori vastutusel on leppida superviisoriga kokku supervisioonide toimumise osas. PLR koordinaatori akrediteeringu saamiseks peab PLR koordinaator osalema vähemalt kahes individuaalses supervisioonis. Mõlemad pooled võivad konkreetse sündmuse või vajaduse tõttu taotleda lisasupervisioone.

KESTUS

Formaalsed supervisioonid peavad olema hästi sihitatud ja kestavad üldjuhul 1 tunni.

KOKKULEPITUD KUUPÄEVADEST KINNIPIDAMINE

Mõlemad osapooled peavad eelnevalt kokkulepitud supervisiooni kuupäevadest kinni. Kui mingil põhjusel tuleb supervisiooni aeg tühistada, lepivad mõlemad pooled koheselt kokku uues kuupäevas. Kui tühistamise põhjus on PLR koordinaatori või superviisori haigus / töölt eemal viibimine, lepitakse supervisiooni toimumise uus aeg kokku 5 tööpäeva jooksul alates tööle naasmisest. Supervisioon tuleks tühistada / ümber korraldada ainult äärmisel vajadusel. Supervisiooni toimumine on nii superviisori kui ka PLR koordinaatori ühine vastutus ning mõlemad peavad austama tehtud kokkuleppeid.

TOIMUMISKOHT

Supervisioon toimub tavaliselt *Zoom* (videokõnede rakendus) või *Skype* kaudu ning vajaduse korral muul viisil. Superviisor saadab koordinaatorile videokonverentsi lingi vähemalt üks tööpäev enne supervisiooni toimumist.

DEMOKRAATLIK JA MITTEDISKRIMINEERIV PRAKTIKA

Supervisioonide läbiviimisel lähtutakse demokraatlikest ja mittediskrimineerimise printsiipidest ning ollakse tundlikud rassi, soo, puude, vanuse, usu ja seksuaalse sättumuse osas.

KONFIDENTSIAALSUS

Supervisioonid on konfidentsiaalsed ja mõlemad pooled nõustuvad, et supervisiooni käigus vahetatud teavet ei jagata supervisiooniväliste osapooltega, välja arvatud juhul, kui saadud info

tingib teavituskohustuse ning teavitamata jätmisega rikutaks seadust. PLR koordinaatori kohus on enne supervisiooni krüpteerida isikute tuvastamist võimaldavad isikuandmed (muuta nimed jms.).

INFO SÄILITAMINE

Supervisiooni käigus täidetud dokumendivorme hoitakse elektroonilisel kujul privaatses andmesalvestusrakenduses, millele pääseb juurde vaid superviisor ja supervisioonide elluviimist kordineeriva asutuse volitatud töötaja.

PLR KOORDINAATORI ÜLESANDEKS ON:

- Supervisiooniseansi broneerimine superviisoriga;
- Supervisiooniseansi ettevalmistamine: 24 tundi enne supervisiooni toimumist saadetakse superviisorile ette memo, et tagada juhendamise eesmärgipärasus ja fookus;
- Panustada aruteludesse ja refleksiooni;
- Juhtumite kohta tehtavate märkmete muutmine tagamaks, et need ei sisalda tundlikke isikuandmeid.

SUPERVIISORI VASTUTUSEKS ON:

- Supervisiooni toimumiskoha täpsustamine (sh *Zoomi* lingi saatmine) üks tööpäev enne supervisiooni toimumist;
- Supervisiooni käigus märkmete tegemine ja PLR koordinaatorile saatmine 3 tööpäeva jooksul pärast supervisiooni toimumist;
- Turvalise ja toetava õhustiku pakkumine praktika arutamiseks.

Senine tegevus PLRi elluviimisel:

(millisesse etappi oled jõudnud, kellega kohtunud, mida teinud)

Milliseid **teemasid** soovid supervisiooni käigus arutada: (millised küsimused on tekkinud)?

